

Åpenhetsloven i Sykehusbygg HF

Aktsomhetsvurdering i virksomhet og prosjektportefølje

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity
of the document.

Document ID:
38634362FDEA44A3ADD3E2241841E599

Rapportering for 2022

Aktsomhetsvurdering i virksomhet og prosjektportefølje

Signert og godkjent av styret i Sykehusbygg HF den 21.juni 2023.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity
of the document.

Document ID:
38634362FDEA44A3ADD3E2241841E599

Innhold

1. Innledning	3
2. Sykehusbygg HF	6
3. Åpenhetsloven	6
4. Sykehusbygg HF sin forpliktelse som virksomhet	7
4.1 Virksomhetsinternt	7
4.2 Prosjektporteføljen	8
5. Implementering i virksomheten	8
5.1 Virksomheten internt	8
5.2 Prosjektporteføljen	9
6. Hvordan redegjøre og gi ut informasjon	10
7. Kommunikasjon – håndtering av negativ påvirkning	11
Vedlegg	14

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity
of the document.

Document ID:
38634362FDEA44A3ADD3E2241841E599

1. Innledning

Hensikten med dette dokumentet er å synliggjøre Sykehusbygg HFs implementering av Åpenhetsloven ([Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold \(åpenhetsloven\) - Lovdata](#)), både virksomhetsinternt og i prosjektporteføljen som foretaket gjennomfører på oppdrag fra RHF/HF.

Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, Åpenhetsloven, trådte i kraft 1.juli 2022, loven er en direkte oppfølging av FNs bærekraftsmål.

Loven skal fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester, og sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter håndterer negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Krav til Sykehusbygg HF sin håndtering av Åpenhetsloven er gitt i Oppdragsdokument for 2023:

“Åpenhetsloven vil gjelde for anskaffelser som Sykehusbygg gjennomfører for egen virksomhet. Åpenhetsloven vil også gjelde for anskaffelser i nybygg- og rehabiliteringsprosjekter som Sykehusbygg gjennomfører på vegne av helseforetakene. Årlig redegjørelse for aktsomhetsvurderinger for det enkelte byggeprosjekt skal utarbeides av Sykehusbygg inntil prosjektet er overlevert byggherre.

Sykehusbygg HF skal utarbeide og iverksette nødvendige rutiner/metoder og verktøy for å ivareta byggherres påseansvar i forhold til etterlevelse av åpenhetsloven ved anskaffelser i byggeprosjekter. Byggherres oppfølging etter åpenhetsloven skal inngå i prosjektenes seriositetsarbeid og må inneholde en løsning for å lagre og tilgjengeliggjøre opplysninger for å kunne svare på informasjonskrav løpende og også etter at prosjektet er ferdigstilt.

I tilfeller hvor anskaffelsene i byggeprosjekt gjøres direkte av byggherre eller via andre felleseide helseforetak (Sykehusinnkjøp, Sykehuspartner mfl.), vil oppfølging etter åpenhetsloven som hovedregel følge den part som setter betingelser for anskaffelsen.”

Sykehusbygg HF jobber systematisk for å redusere risiko for brudd på menneskerettigheter, i egen virksomhet og i leverandørkjedene, bl.a gjennom aktsomhetsvurderinger. Aktsomhetsvurderinger knyttes i denne sammenheng opp mot anskaffelser av bygg/entrepriser, varer og tjenester og er definert i lovens §4

Implementering av Åpenhetsloven begrenses på en slik måte at egne ansattes menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold anses ivaretatt i etterlevelse av rutiner og prosesser som Sykehusbygg HF som arbeidsgiver gjennomfører ved ansettelse og oppfølging av egne medarbeidere.

FNs bærekraftsmål

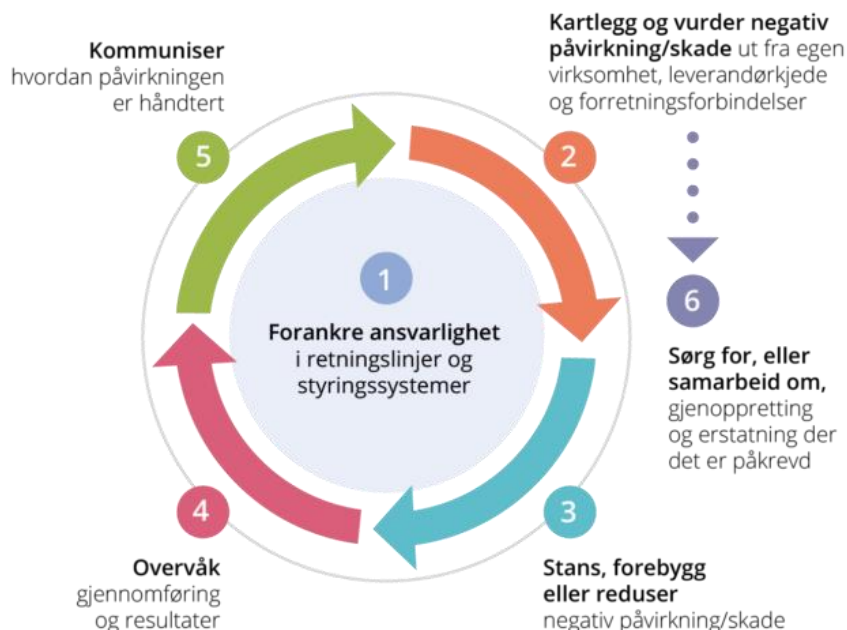

FNs generalforsamling vedtok 25. september 2015 resolusjonen Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Alle FNs medlemsland er forpliktet til å følge opp de [17 bærekraftsmålene](#) i agendaen.

Våren 2021 ble Meld. St. 40 (2020–2021) Mål med mening — Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030 lagt frem. Stortingsmeldingen gjennomgår de 17 bærekraftsmålene og de 169 delmålene, beskriver utfordringene for Norge og forslag til politikk på disse områdene. Les mer om meldingen og regjeringens oppfølging av den her: [Bærekraftsmålene for Norge](#).

Aktsomhetsvurderinger er et viktig verktøy for å etterleve åpenhetsloven, både i byggeprosjektene og i virksomheten Sykehusbygg. OECD har utarbeidet en metode for aktsomhetsvurderinger som foretaket aktivt vil støtte seg på i oppfølgingen.

Det vises for øvrig til Spesialisthelsetjenestens rammeverk for samfunnsoppdrag som er vedtatt av eierne, de regionale helseforetakene. I dette rammeverket er menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold omtalt:

“Bekjempelse av arbeidslivskriminalitet (akrim) og sosial dumping er en viktig del av spesialisthelsetjenestens oppdrag for ivaretagelse av samfunnsansvaret. I et arbeidsmarked preget av å redusere kostnader til arbeidstakere, er risikoen stor for utnyttelse av sårbare arbeidstakere. I et mer globalisert og mobilt arbeidsmarked er det særlig migrantarbeidere som blir utnyttet. Ved å unnlate å stille krav og følge opp akrim og sosial dumping, kan man bidra til å undergrave velferdssystemet ved at kriminelle utnytter et tillitsbaserte system. Etisk handel er å fremme forsvarlige arbeids- og miljøforhold i globale leverandørkjeder. Spesialisthelsetjenesten skal bidra til ivaretagelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, i leverandørkjeden globalt og i alle aktiviteter lokalt.”

2. Sykehusbygg HF

Sykehusbygg HF er et nasjonalt helseforetak som eies av landets fire regionale helseforetak (RHF). Sykehusbygg HF er internleverandør til landets helseforetak og skal bidra til standardisering, erfaringsoverføring, god ressursutnyttelse og ressurstilgang innen prosjektering og bygging av sykehus. Videre skal Sykehusbygg HF sørge for at erfaring fra forvaltning og drift av sykehuseiendom tas hensyn til i nye prosjekter og kommer foretakenes eiendomsforvaltning til nytte. Det er vedtatt at Sykehusbygg skal benyttes i alle byggeprosjekter med investeringsramme over 500 millioner kroner.

Landets helseforetak har ansvar for en bygningsmasse på nesten 5 millioner kvadratmeter og for samlede investeringsplaner (nybygg og rehabilitering) på rundt 20 - 25 milliarder kroner årlig i de nærmeste årene. Sykehusbygg HF's rolle er hovedsakelig å inneha prosjektledelsen i byggeprosjekt og utøver dette på vegne av byggherre (RHF/HF).

Sykehusbygg HF gjennomfører store anskaffelser i form av entrepriser og tjenestekontrakter (Arkitekter og Rådgivende ingeniører) til prosjektporteføljen på vegne av byggherre. I tillegg gjennomføres det anskaffelser av tjenestekontrakter til bruk virksomhetsinternt. Sykehusbygg HF benytter seg også av rammeavtaler etablert av Sykehusinnkjøp HF.

Sykehusbygg HF er organisert som en del av spesialisthelsetjenesten, og de overordnede politiske mål for spesialisthelsetjenesten gjelder for virksomheten.

3. Åpenhetsloven

Sykehusbygg HF har stor innkjøpsmakt gjennom sin rolle som byggherrens representant. Foretaket har inngått en samarbeidsavtale med Sykehusinnkjøp HF, for gjennomføring av utstyrsanskaffelser til byggeprosjektene. Sykehusbygg HF benytter også nasjonale rammeavtaler som etableres av Sykehusinnkjøp HF, både virksomhetsinternt og i prosjektporteføljen.

Implementering av Åpenhetsloven og gjennomføring av aktsomhetsvurdering, sees i sammenheng og som en del av Sykehusbygg HF's seriøsitetsarbeid. Aktiviteten i Sykehusbygg HF er todelt, hhv virksomheten i seg selv (bl.a som arbeidsgiver og selvstendig organisasjon) og prosjektgjennomføring på oppdrag fra og på vegne av byggherre/helseforetak.

4. Sykehusbygg HF sin forpliktelse som virksomhet

Sykehusbygg HF har stor innkjøpsmakt gjennom sin rolle som byggherrens representant. Foretaket har inngått en samarbeidsavtale med Sykehusinnkjøp HF, for gjennomføring av utstyrsanskaffelser til byggeprosjektene. Sykehusbygg HF benytter også nasjonale rammeavtaler som etableres av Sykehusinnkjøp HF, både virksomhetsinternt og i prosjektporteføljen.

Implementering av Åpenhetsloven og gjennomføring av aktsomhetsvurdering, sees i sammenheng og som en del av Sykehusbygg HF's seriøsitetsarbeid. Aktiviteten i Sykehusbygg HF er todelt, hhv virksomheten i seg selv (bl.a som arbeidsgiver og selvstendig organisasjon) og prosjektgjennomføring på oppdrag fra og på vegne av byggherre/helseforetak.

4.1 Virksomhetsinternt

Virksomhetsinterne anskaffelser skal skje i regi av avdeling for Økonomi og virksomhetsstøtte (ØV).

Virksomhetsinterne anskaffelser består i all hovedsak av anskaffelser av:

- Tjenester, bl.a:
  - o Konsulenttjenester
  - o Juridiske tjenester
  - o Kommunikasjonstjenester
  - o Renholdstjenester
- IKT-systemer, bl.a:
  - o HR-system
  - o Rekrutteringssystem
  - o Regnskaps- og lønssystem
  - o Arkivsystem
  - o KGV-system
- Varer, bl.a:
  - o Arbeidstøy, byggeplass

Sykehusbygg HF benytter i tillegg nasjonale rammeavtaler etablert av Sykehusinnkjøp HF, der det er hensiktsmessig.

For anskaffelser som gjennomføres på egne vegne, tar Sykehusbygg HF ansvar for å følge opp Åpenhetsloven.

4.2 Prosjektporteføljen

Sykehusbygg HF har i hht oppdragsavtalene ansvar for alle bygge- og anleggsanskaffelser inkl. varer og tjenester i prosjektporteføljen, på vegne av byggherre. Ansvar for åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold skjer i samarbeid med kontraherte rådgivere, entreprenører og byggherre.

Dette gjelder da fra og med anskaffelse av arkitekt/rådgivere, entreprenør og leverandører som inngår i byggeprosjekter fra tidligfase og til og med ferdigstillelse.

Hovedregelen for oppfølging er at det er prosjektorganisasjonen ved Seriøsitetsskordinator som utfører aktsomhetsvurdering i regi av prosjektet på vegne av byggherre/HF. Anskaffelser til prosjektet direkte av byggherre selv eller via andre HF (eksempelvis Sykehusinnkjøp HF) følges da opp av den som er ansvarlig for den aktuelle anskaffelsen.

Sykehusbygg HF innehar rollen som seriøsitetsskordinator i alle byggeprosjekter som Sykehusbygg HF har ansvar for på vegne av byggherre/helseforetak. Seriøsitetsskordinator skal bidra til forebygging av A-krim og sosial dumping i byggeprosjektet. Dette innebærer blant annet innhenting og vurdering av informasjon om virksomheter og mannskap, dialog med kontraktsparter om seriøsitetsskrav og etterlevelse av disse. Videre utføres kontrollaktiviteter mot enkeltvirksomheter og ansatte. I prosjektene benyttes felles verktøy HMSREG til oppfølging av seriøsitet. Sykehusbygg HF har en partneravtale med Skatteetaten som bistår byggeprosjektene i dette arbeidet.

5. Implementering i virksomheten

Under gis en redegjørelse for hvordan Sykehusbygg HF så langt har vurdert behov for retningslinjer med tanke på implementering av Åpenhetsloven.

5.1 Virksomheten internt

Forankring i virksomhetens retningslinjer

Etterlevelsen av Åpenhetsloven inngår i virksomhetsstyringen i Sykehusbygg HF. Implementering med rapportering på aktsomhetsvurderinger skal behandles av ledergruppa i foretaket.

Årlig redegjørelse skal behandles og signeres av styret.

Årlig redegjørelse skal offentliggjøres innen 30.juni hvert år.

Kartlegge og vurdere potensielle negative konsekvenser

For alle nye virksomhetsinterne anskaffelser skal det etableres en Konkurransestrategi hvor man bl.a skal kartlegge og vurdere eventuelle negative konsekvenser ved anskaffelsen.

Hvis anskaffelsen ansees som en risikoanskaffelse skal det iverksettes tiltak. Følgende tiltak skal vurderes:

- Bruk av egnede kvalifikasjonskrav
- Bruk av egnede kontraktsvilkår
- Følge opp kontraktsvilkår
- Kommunisere hvordan negative konsekvenser håndteres
- Ev. gjenopprette og erstatte ved behov

Basis for en god oppfølging av Åpenhetsloven er at alle virksomhetsinterne anskaffelser gjennomføres av avdeling for økonomi og virksomhetsstøtte (ØV). Slik har foretaket til enhver tid oversikt over hvilke virksomhetsinterne anskaffelser som er gjennomført (kartlegging).

5.2 Prosjektporteføljen

Krav om etterlevelse og oppfølging gjelder prosjekter i alle faser og der det er etablert oppdragsavtale mellom Sykehusbygg HF og byggherre. Etterlevelse i planlegging og prosjektering hvor arkitekt og rådgivere er engasjert, vil de samme rutinene som ved virksomhetsinterne anskaffelser legges til grunn. Tiltak for håndtering av risiko vil bli fortløpende vurdert.

I byggeprosjekt som er i gjennomføringsfase, etterleves Åpenhetsloven som oppfølgingsaktivitet fra seriøsitetsskordinator. Det er i pågående byggeprosjekt etablert kontraktskrav som krever etterlevelse av etiske krav (ikke behov for oppdatering). For nye prosjekter oppdateres sentrale kontraktsdokumenter og interne rutiner.

Det ble i 2022 foretatt en felles og generell risikovurdering for byggeprosjektene som er under bygging. I disse prosjektene ble undersøkelser prioritert innenfor følgende kategorier: VVS, Elektro og nye/ukjente produkter. Kategoriene knyttes opp mot anerkjente kilders analyse av risikoer i opprinnelsesland. Det vil bli foretatt nye vurderinger i kommende prosjekter før byggestart.

Anskaffelser i regi av Sykehusinnkjøp HF og andre HF holdes utenfor da de gjør vurderinger for sine egne anskaffelser.

I byggeprosjektene som er under bygging skjer oppfølgingen i to løp:

1. Byggherre-styrte anskaffelser
2. Entreprenør-styrte anskaffelser

I «Løp 1» har byggherrens prosjektorganisasjon via seriøsitetskoordinator direkte ansvar for aktsomhetsvurdering. I «Løp 2» har byggherren via seriøsitetskoordinator ansvar for å påse/følge opp at entreprenør har utført aktsomhetsvurdering og har kontroll på egen leverandørkjede.

I tillegg er «ordinær» seriøsitetskoordinering, særlig på området for lønns- og arbeidsvilkår, en vesentlig del av oppfølgingen.

Sykehusbygg HF sin praksis i byggeprosjekter er formidlet til alle RHF'ene i egne møter i forbindelse med implementering av «Spesialisthelsetjenestens rammeverk for samfunnsansvar». Tilsvarende deltagelse fra Sykehusinnkjøp HF.

Det vil bli laget en egen detaljert beskrivelse av oppgavene i byggeprosjekt som ligger til seriøsitetskoordinator, se vedlegg.

6. Hvordan redegjøre og gi ut informasjon

Redegjøre for årlige aktsomhetsvurdering legges lett tilgjengelig på Sykehusbygg HFs nettsider. Aktsomhetsvurdering vil inneholde redegjørelse både for virksomhetsinterne anskaffelser og anskaffelser som gjennomføres på vegne av byggherre i prosjektporteføljen.

For framtidige redegjørelser (for rapporteringsår 2023 og framover) er det forventning om at redegjørelsen ihht Åpenhetsloven inngår i redegjørelsen om samfunnsansvar etter regnskapsloven § 3-3c. Det skal framgå av Sykehusbygg HF's årsberetning hvor redegjørelser ligger tilgjengelig for offentligheten.

Det legges til grunn at årlig redegjørelse for aktsomhetsvurderinger for det enkelte byggeprosjekt skal utarbeides inntil prosjektet er overlevert byggherre.

Redegjørelse behandles i ledergruppa samt i styret til Sykehusbygg HF hvor den signeres av styrets medlemmer. Signert redegjørelse skal foreligge innen 30.juni. Redegjørelse gjøres kjent på Sykehusbygg HF's nettsider seinest 30.juni. For framtiden bør årlig redegjørelse ferdigstilles innen april påfølgende år.

Vesentlige brudd på seriøsitetskrav skal publiseres.

7. Kommunikasjon – håndtering av negativ påvirkning

Forankring i virksomhetens retningslinjer

Implementering av Åpenhetsloven og gjennomføring av aktsomhetsvurdering sees i sammenheng med, og som en del av Sykehusbygg HF's seriøsitetsarbeid.

Kartlegge og vurdere potensielle negative konsekvenser

Alle anskaffelser skal vurderes opp mot risiko for brudd på menneskerettigheter. En slik aktsomhetsvurdering gjøres ved oppstart av en anskaffelsesprosess og skal dokumenteres i konkurransestrategien tilhørende anskaffelse.

Det er i entreprenør-styrte anskaffelser stilt krav om at aktsomhetsvurdering skal gjennomføres, her har Sykehusbygg HF et påseansvar som Sykehusbygg HF utfører i dialog med kontraktspart.

Iverksette egnede tiltak

Hvis det i aktsomhetsvurderingen identifiseres risiko for brudd på menneskerettigheter, iverksettes tiltak. Dette kan bla være bruk av egnede kvalifikasjonskrav og kontraktskrav.

Videre vil følgende vurderes i aktuelle tilfeller

- Følge med på gjennomføring av tiltak
- Kommunisere hvordan negative konsekvenser håndteres
- Gjenoppretting og erstatning ved behov

Aktsomhetsvurdering virksomhetsinterne anskaffelser rapporteringsår 2022:

Anskaffelse, 2022	Aktsomhetsvurdering/generell risikovurdering	Tiltak	Oppfølging av tiltak
Anskaffelse av renholdstjenester til Hoffsvæien 4 Oslo	Definert som en risikoanskaffelse. Det er forbudt å kjøpe renholdstjenester fra virksomhet som ikke er godkjent. <ul style="list-style-type: none"> - Lønns- og arbeidsvilkår - Godkjent arbeidskraft 	Stille egnede kvalifikasjonskrav	Ev. kontroll
Anskaffelse av arbeidstøy	Definert som en risikoanskaffelse <ul style="list-style-type: none"> - Lønns- og arbeidsvilkår ved produksjon 	Stille egnede kvalifikasjonskrav Stille egnede kontraktskrav	
Kjøp av Konsulenttjenester	Liten/ingen risiko	Stille egnede kvalifikasjonskrav Stille egnede kontraktskrav	
Anskaffelse av rekrutteringsverktøy	Liten/ingen risiko	Stille egnede kvalifikasjonskrav Stille egnede kontraktskrav	

Aktsomhetsvurderinger og tiltak anskaffelser i prosjektporteføljen rapporteringsår 2022:

Anskaffelse, 2022	Aktsomhetsvurdering/generell risikovurdering	Tiltak	Oppfølging av tiltak
PNSD	Noe forhøyet risiko LA, BH anskaffelser MTU (SI, HSØ, Andre). VVS, Elektro og nye/ukjente produkter er kategorier som undersøkes og kartlegges.	Kontraktskrav om etisk handel stilt	Løpende vurdering om behov for kontroll enten i regi av SB HF eller kontraktspart
PRAD	Noe forhøyet risiko LA, BH anskaffelser MTU (SI, HSØ, Andre). VVS, Elektro og nye/ukjente produkter er kategorier som undersøkes og kartlegges.	Kontraktskrav om etisk handel stilt	Løpende vurdering om behov for kontroll enten i regi av SB HF eller kontraktspart
SNR	Noe forhøyet risiko LA, BH anskaffelser MTU (SI, HSØ, Andre). VVS, Elektro og nye/ukjente produkter er kategorier som undersøkes og kartlegges.	Kontraktskrav om etisk handel stilt	Løpende vurdering om behov for kontroll enten i regi av SB HF eller kontraktspart
NUN	Noe forhøyet risiko LA, BH anskaffelser MTU (SI, HSØ, Andre).	Kontraktskrav om etisk handel stilt	Løpende vurdering om

Rapportering for 2022

	VVS, Elektro og nye/ukjente produkter er kategorier som undersøkes og kartlegges.		behov for kontroll enten i regi av SB HF eller kontraktspart
NHS	Noe forhøyet risiko LA, BH anskaffelser MTU (SI, HSØ, Andre). VVS, Elektro og nye/ukjente produkter er kategorier som undersøkes og kartlegges.	Kontraktskrav om etisk handel stilt	Løpende vurdering om behov for kontroll enten i regi av SB HF eller kontraktspart
NPK (overlevert 2022)	Noe forhøyet risiko LA, BH anskaffelser MTU (SI, HSØ, Andre). VVS, Elektro og nye/ukjente produkter er kategorier som undersøkes og kartlegges.	Kontraktskrav om etisk handel stilt	Løpende vurdering om behov for kontroll enten i regi av SB HF eller kontraktspart

Resultat fra tiltak i prosjektporteføljen 2022, jf § 5 (1) c

Prosjekt	Ansvar for Redegjørelse	Ansvarlig for tiltak	Negativ påvirkning /funn	Leverandørledd for negativ tilstand	Tiltak/ gjenoppsettning
PNSD (2022)	Sykehusbygg HF	AF Gruppen Norge AS Se også af aarsrapport 2022 (afgruppen.no) side 53	Ikke utbetalt lønn	Utviklings Solution AS	Tiltak er utført av AF Gruppen AS og BH – sak løst med solidaransvar og bortvisning av Utviklings Solution AS. Forholdet ble umiddelbart håndtert ved at AF betalte lønnen arbeidstakerne hadde krav på, og de berørte ansatte fikk tilbud om ansettelse i AF Gruppen.

Vedlegg

1. Kontraktsbilag – Sykehusbygg HF sine seriøsitetskrav

Sykehusbygg HF sine seriøsitetskrav i anskaffelser og prosjekt (angir krav til oppfølging)

2. Prosedyre for etterlevelse av Åpenhetsloven i byggeprosjekt i Sykehusbygg HF

(under utarbeidelse, skal angi hvordan kravene følges opp bl.a ved bruk av prosjektverktøy)

